

REACTIE ASIELADVOCATEN OP REGEERAKKOORD (10 oktober 2017)

Hieronder volgt de reactie van de Vereniging van Asieladvocaten en –Juristen Nederland (VAJN) op onderstaande punten in het regeerakkoord.

1. Beperking rechtsbijstand asiel
2. Aanpassingen in de herhaalde asielprocedure
3. Verkorting van de duur van een asielvergunning
4. Geen aanpassing Kinderpardon
5. Beperken toegang tot sociale voorzieningen van statushouders

1. Beperking rechtsbijstand asiel:

BEPERKING RECHTSBIJSTAND ASIEL: ASIELADVOCATEN VERWACHTEN ONTERECHE AFWIJZINGEN

De vereniging van asieladvocaten VAJN is verbijsterd over het plan van het nieuwe kabinet om de rechtsbijstand aan asielzoekers voor een groot deel te schrappen. Volgens voorzitter Wil Eikelboom leidt de maatregel niet tot kostenbesparing of snellere procedures, maar wel tot onterecht afgewezen vluchtelingen.

Wat verandert er door het regeerakkoord?

In het regeerakkoord kondigt het kabinet aan dat alleen asielzoekers die een voornemen tot het afwijzen van hun aanvraag hebben gekregen straks nog recht hebben op een advocaat. Dat is een drastische inperking van de rechtsbijstand, die nu nog vanaf het moment van de aanvraag wordt verleend. Volgens de VAJN zal de maatregel een onmiddellijk negatief effect hebben op de uitkomst van procedures, en zal die ertoe leiden dat meer aanvragen ten onrechte worden afgewezen.

Wie in Nederland asiel aanvraagt moet bewijzen dat hij of zij, kort gezegd, een vluchteling is. De asielprocedure waarin dat wordt vastgesteld duurt in principe acht dagen, al kan die bij meer complexe zaken worden verlengd. Een belangrijk aspect in de procedure is de beoordeling of het verhaal van de asielzoeker geloofwaardig is. Omdat er in asielprocedures meestal geen keiharde bewijzen zijn, hangt veel af van de verklaringen van de asielzoeker. Die wordt in beginsel twee keer uitgebreid gehoord door de IND. Het geloofwaardig bevonden (deel van het) relaas wordt vervolgens getoetst aan de regels, het beleid en de situatie in het land van herkomst, waarna wordt besloten of de asielzoeker in Nederland mag blijven of terug moet. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat alle relevante elementen meteen in die eerste twee gehoren naar voren worden gebracht. Later ingebrachte verklaringen of bewijzen worden meestal niet meer bekeken.

Op dit moment is het zo geregeld dat de asielzoeker voorafgaand en tijdens de procedure tenminste vier keer met een advocaat spreekt. De advocaat legt de procedure uit, kan helpen met het verzamelen van bewijs en geeft aan welke aspecten van het relaas relevant zijn voor de procedure. Ook zal de advocaat fouten en onduidelijkheden in de rapporten van gehoor corrigeren – in de praktijk blijkt dat vrijwel zonder uitzondering noodzakelijk omdat er fouten zijn in de vertaling, de weergave door de ambtenaar of omdat er iets verkeerd is begrepen. Tenslotte kan de advocaat interveniëren namens de asielzoeker als er iets misgaat in de procedure. Als een tolk niet goed was bijvoorbeeld, of als er sprake is van enorme vertragingen.

Dit is nuttig voor zowel de asielzoeker als voor de IND. De asielzoeker, die immers geen flauw benul heeft van de complexe asielprocedure waarin van hem of haar in korte tijd heel veel

wordt verwacht, kan niet zonder deskundig advies. Anderzijds loopt de asielprocedure efficiënt omdat asielzoekers weten wat er van ze wordt verwacht, ze de focus kunnen leggen op de onderdelen van hun relaas die van belang zijn en relevante bewijzen kunnen verzamelen. Niet voor niets staat het Nederlandse systeem internationaal in aanzien en heeft bijvoorbeeld Zwitserland het gekopieerd.

Volgens het plan van de coalitie krijgt de asielzoeker pas een advocaat wanneer de procedure al bijna voorbij is en de IND al van plan is om de aanvraag af te wijzen. De gehoren zijn dan al geweest. De advocaat heeft dan welgeteld één dag om de asielzoeker te spreken, het dossier te bestuderen, te verifiëren of alles goed is opgeschreven en om de IND ervan te overtuigen om de aanvraag toch in te willigen, wanneer daarvoor goede gronden zijn. Dat is overigens vaak het geval: niet alleen kan er sprake zijn van slordigheden, maar het asielbeleid is in Nederland zo streng dat een enkele vaag geachte verklaring al voldoende kan zijn om een asielverzoek af te wijzen. Een goede verklaring daarvan kan een voor de procedure mogelijk fataal misverstand ophelderen. Ook is goede rechtsbijstand vanaf het begin vaak essentieel om getraumatiseerde slachtoffers van martelingen te helpen om daarover te verklaren. Tenslotte lijkt de coalitie geen uitzondering te maken voor kinderen die asiel aanvragen.

Extra kosten en meer vertraging in procedures

De verwachting is dat het schrappen van deze rechtsbijstand zal leiden tot meer zaken die door de rechter moeten worden beoordeeld. Dat betekent extra kosten en vertraging. In het Nederlandse systeem is de toetsing van de rechter bovendien beperkt: hij of zij mag geen eigen oordeel geven over de geloofwaardigheid. De vrees dat “echte vluchtelingen” door deze maatregel ten onrechte zullen worden afgewezen is dan ook reëel.

Motief onduidelijk

De vraag is verder, voor welk probleem deze maatregel een oplossing is. Zoals gezegd functioneert het systeem zoals het nu gaat goed. Het systeem kon ook de zeer grote instroom zoals in 2015 aan, onder meer doordat advocaten zonder extra kosten in de weekenden gingen doorwerken. Dat er toen sprake was van flinke vertragingen kwam met name door het gebrek aan opvangvoorzieningen en capaciteit bij de IND.

De met deze maatregel te verwachten tijdswinst zal verder niet meer dan een paar dagen zijn, is de verwachting. Een winst die gemiddeld genomen ruim wordt gecompenseerd door het toegenomen aantal beroepsprocedures voor de rechter. Op dezelfde wijze zal er geen of nauwelijks een kostenbesparing te verwachten zijn. En in elk geval is de instroom momenteel al zeer laag.

Voor zover het erom gaat geen gemeenschapsgeld te besteden aan de rechtsbijstand aan asielzoekers die toch wel een vergunning krijgen (zoals de meeste Syriërs op dit moment), merkt de VAJN op dat die mogelijkheid al bestaat. Voorzitter Eikelboom: “Voormalig staatssecretaris Dijkhoff heeft in de afgelopen periode de regels daarvoor veranderd. Hij heeft nog geen gebruik gemaakt van die mogelijkheid, maar dat is zijn eigen afweging geweest”. Ook voor bij voorbaat weinig kansrijke asielzoekers, zoals die uit Balkanlanden of delen van Noord-Afrika, zijn er al aparte procedures die sneller zijn, met beperkte rechtsbijstand.

Kennelijk is er voor het nieuwe kabinet reden om ook voor asielzoekers waarvan niet bij voorbaat duidelijk is of ze recht hebben op asiel, het recht op een advocaat drastisch in te perken. De VAJN kan geen andere reden bedenken dan een achterliggend motief om nog meer asielaanvragen te kunnen afwijzen. “Het beleid kan niet meer strenger zonder in strijd te zijn met de internationale regels”, aldus Eikelboom, “dus proberen ze het nu maar zo, kennelijk. Anders kan ik het niet uitleggen”.

Het is ook opvallend dat het kabinet, in hetzelfde regeerakkoord, aangeeft statushouders (asielzoekers wier aanvragen zijn ingewilligd) voor twee jaar geen recht meer te geven op sociale uitkeringen en om hen meer bij de hand te nemen bij de integratie. Daaruit blijkt dat er weinig vertrouwen is dat de vreemdeling zijn eigen boontjes kan doppen, hetgeen haaks staat op de afschaffing van de rechtsbijstand in de eerste fase.

Contraproductief

De maatregelen zijn ook contraproductief, zo verwacht Eikelboom. "Ik verwacht dat er straks nogal wat asielzoekers zullen zijn die zich pas na de procedure realiseren wat er allemaal is gebeurd. Die komen dan alsnog met nieuwe verklaringen en bewijzen. Dat leidt weer tot allemaal procedures. Je kunt het veel beter allemaal in een keer goed doen dan een paar keer half".

2. Aanpassingen in de herhaalde asielprocedure:

Het nieuwe kabinet wil dat asielzoekers die een herhaalde asielaanvraag indienen pas een gehoor krijgen als het op basis van de stukken erop lijkt dat die aanvraag kans van slagen heeft.

De vereniging van asieladvocaten (VAJN) stelt dat niemand gebaat is bij de verspilling van tijd en geld met kansloze procedures.

De afgelopen jaren is er al flink gesleuteld aan de herhaalde aanvraag. De vergoeding voor advocaten is enorm teruggeschroefd en de procedure duurt in theorie nog maar één dag. Toch wordt die duur door de IND regelmatig verlengd, niet zelden tot een half jaar. Eikelboom: "Het blijkt vaak dat de IND pas kort voor de procedure het dossier gaat bekijken, en dan niet genoeg tijd heeft om een beslissing te nemen, met alle vertraging van dien. Dat is heel vervelend voor onze cliënten. Als de nieuwe procedure betekent dat de IND eerder begint met een grondige beoordeling van de aanvraag, dan juichen wij dat toe".

Anderzijds is het van belang dat elke herhaalde aanvraag grondig wordt bekeken. Op dit moment wordt een derde van de herhaalde asielaanvragen door de IND ingewilligd. Na beroep is dat percentage nog hoger. "Dat zijn dus mensen die zonder de mogelijkheid van de herhaalde aanvraag risico zouden lopen om te worden uitgezet naar een land waar ze levensgevaar lopen. De herhaalde asielaanvraag is een noodzakelijk instrument om dat te voorkomen", aldus Eikelboom.

Tenslotte zal met de voorgenomen beperking van rechtsbijstand in de eerste procedure het belang van herhaalde procedures alleen maar toenemen.

3. Verkorting van de duur van een asielvergunning:

De voorgenomen verkorting van de asielvergunning van vijf naar drie jaar is een puur symbolische maatregel die vooral tijd en geld gaat kosten, en de integratie zal belemmeren. Dit verwacht de vereniging van asieladvocaten (VAJN).

Op dit moment krijgen asielzoekers wier aanvraag is ingewilligd (zgn. "statushouders") een tijdelijke vergunning van vijf jaar. Het kabinet wil die vergunning "opknippen" in een deel van drie jaar en een deel van twee jaar. Na drie en vijf jaar wordt dan herbeoordeeld of de statushouder nog wel recht heeft op de vergunning.

Voorzitter Wil Eikelboom: "Het is op dit moment al zo dat op ieder moment in de eerste vijf jaar een vergunning kan worden ingetrokken als daar aanleiding voor is. Dat gebeurt maar zelden, omdat die aanleiding vrijwel altijd ontbreekt. Als je een asielstatus krijgt dan is al streng getoetst. Het gebeurt maar zelden dat de reden daarvoor dan binnen een paar jaar verdwijnt".

De voorgestelde maatregel betekent wel een aanzienlijke verhoging van de werklast en kosten van de IND en rechtsbijstand. “Als het gaat om kansloos procederen, dan lijkt dit daar wel een voorbeeld van te zijn. Doelloze procedures door de staat. En twee jaar later – als de vijf jaar geldigheid van de status verstrijkt – moet het hele circus opnieuw worden doorlopen”.

Volgens de VAJN is het beter, efficiënter en goedkoper als de IND in gevallen waar dat aan de orde is bekijkt of er reden is om een vergunning in te trekken. Dat voorkomt meteen het grootste nadeel van deze voorgestelde maatregel: het nadelige effect op integratie.

Eikelboom: “Hoe klein de kans ook is dat er daadwerkelijk wordt ingetrokken; de asielstatushouder die elke zoveel jaar weer een procedure door moet om te bewijzen dat hij of zij hier mag zijn krijgt heel duidelijk het signaal: ‘je bent hier omdat het nu eenmaal moet, maar liever hebben we dat je weggaat’. Het kabinet moet zich afvragen hoe we kunnen verwachten dat mensen zich aan Nederland gaan binden, als Nederland zich omgekeerd niet aan hen bindt”.

4. Geen aanpassing Kinderpardon

De VAJN betreurt dat het nieuwe kabinet weigert de Kinderpardonregeling aan te passen. De huidige regeling is zo streng dat zo goed als alle aanvragen worden afgewezen. In de weinige gevallen waarin wel wordt ingewilligd zouden de betrokkenen waarschijnlijk ook op andere gronden aanspraak maken op een verblijfsvergunning. De huidige regeling is, met andere woorden, een wassen neus.

De huidige regeling, die door het vorige kabinet met veel bombarie is aangekondigd, heeft bij honderden kinderen de verwachting gewekt dat zij in Nederland zouden mogen blijven. Het zijn kinderen die hier al lang wonen, soms hier geboren zijn en die meestal het Nederlands beter spreken dan de taal van hun ouders. Wij kennen veel van deze kinderen en weten van de enorme drama's die dit regeerakkoord veroorzaakt. Het nieuwe kabinet laat een kans liggen om dit nu eens goed te regelen. Dat het juridisch ingewikkeld zou zijn, zoals de coalitie stelt, lijkt ons onwaar. We zijn in ieder geval bereid om mee te denken over een juridisch haalbare oplossing.

Het ontbreken van een oplossing is nodeloos hardvochtig, temeer omdat het uiteindelijk helemaal niet om grote aantallen gaat en om mensen die meestal zeer goed geïntegreerd zijn. Als het erom gaat dat zogenaamd “doorprocederen” niet wordt beloond, wijzen wij erop dat in gevallen waar veel en/of lange procedures zijn gevoerd de Staat tenminste voor een groot deel daarvan verantwoordelijk is, en de kinderen waar het om gaat in ieder geval niet.

5. Beperken toegang tot sociale voorzieningen van statushouders

De VAJN betreurt dat de coalitie van plan is om statushouders (asielzoekers die zijn erkend als ‘vluchtelingen’) pas na twee jaar recht te geven op uitkeringen zoals bijstand en toeslagen. Tot die tijd zouden er uitkeringen in natura worden verstrekt. Dit zou de integratie moeten bevorderen.

Volgens de VAJN is zo'n maatregel in strijd met het Vluchtelingenverdrag. Artikel 23 daarvan verplicht lidstaten om erkende vluchtelingen “*wat de ondersteuning en bijstand van overheidswege ter voorziening in het levensonderhoud betreft, op dezelfde wijze als hun onderdanen behandelen*”. Tenzij de coalitie ook van plan is om Nederlanders uitkeringen in natura te verstrekken, is het plan dan ook niet haalbaar.

Verder lijkt de maatregel eerder contraproductief ten aanzien van integratie. Lange wachttijden in AZC's zonder werk en een nog langere wachttijd voor gezinshereniging betekenen nu al dat statushouders met een achterstand beginnen. Als ze vervolgens nog twee jaar in een van

overheidswege verstrekte woonruimte dienen te verblijven (wij begrijpen: bij elkaar geplaatst), zal dat de integratie eerder tegenwerken dan bevorderen.

*** Meer informatie: Wil Eikelboom (voorzitter VAJN): 020-3446200 /
weikelboom@prakkendoliveira.nl ***